

ימינו היא החומה שבנה הורדוס ואינה החומה הדרומית שהיתה לפני זה, ואף שנשבע הש"י שלא יחרב שער חולדה לעולם פירש בזה רבינו שכשכנה הורדוס חומה דרומית חדשה בנה בה שערים כנגד השערים שהיו בחומה הדרומית הקודמת, ונקראו על שמם, ובזה חלה השבועה על חומה החדשה שבנה הורדוס (שמה שכנה הורדוס היה ברשות חז"ל, ובמה שקיים עד היום החומה הדרומית שבנה עם שער חולדה שבה, הנקראת היום 'שער הכפול' בזה מתקיימת שבועת הקב"ה הנ"ל). והיינו שצריך לומר שהיה בזמן שלפני הורדוס חומה דרומית אחרת שאינה קיימת בימינו, ואמנם עדיין צריך לחשוב ולבדוק היכן היה הכותל הדרומי הזה, באופן שיתאים מקומו עם כל גבולות שאר החומות, וחישוב זאת הגרימ"ט בספרו ואכמ"ל.

המשך הקושיות והיישובים בשיטת הרדב"ז
יבואו בעזה"י בל"נ.

הבית, וא"כ צריך להיות הביחמ"ק רחוק מכותל הצפוני של הר הבית יותר מ-82 מטר, ואילו למדידה הנ"ל יוצא שביחמ"ק כמעט צמוד לכותל הצפוני של הר הבית (לשיטת החזו"א, שמה-290 מטר של הר הבית, הרי 243 הם לצד דרום, וא"כ לכל היותר נשאר בצד צפון 47 מטר, ואילו מהמשנה יוצא שצריך להיות המרחק לצד צפון יותר מ-82 מטר כנ"ל).

ותירין בזה רבינו כמש"כ כן הגרימ"ט בספרו בארוכה, ע"פ מש"כ ביוסיפון שהורדוס הוסיף על גבולות הר הבית, וכותב שם שהוסיף כמעט כפליים על שטח ההר ונראה שההוספות שהוסיף הם בין לצד צפון ובין לצד דרום של הר הבית (שכנ"ל בין כתלי המזרח והמערב הוי המרחק קרוב לת"ק אמה לשיעור החזו"א, והיינו ששם לא הוסיף הורדוס, משא"כ בין כתלים הדרומי והצפוני הוי מרחק של בערך כ-480 מטר שהם כמאתיים מטר יותר משיעור ת"ק אמה של החזו"א, שהוא כנ"ל 290 מטר שזה הוסיף הורדוס), והיינו שהחומה הדרומית של

הוספות למאמר בענין הזריקה הניתנת ברגל העוף

סברת החת"ם כד הוי טליא – היא אמיתית
לדעת הרמב"ם

א) הנה במש"כ שם בשם החת"ם (יו"ד סי' נ') שסבר כד הוי טליא שמקום צוה"ג הוא למטה בפרק ג' (במקום שנוהגים בד"ץ העדה"ה לעשות היום חבדיקה) וגער בו רבו שזה נגד המקובל וכו', וכתבנו שם שבכ"ז דברי החת"ם נשארו לזכרון בבחי' דאורייתא טבין וכו'. יש לציין עוד בענין זה מה שמצינו בלשון הרמב"ם (פ"ה מהל' שחיטה הי"ד) שצומת הגידין בעוף הוא בכל הרגל (וז"ל, ומנין גידים אלו בעוף ששה עשר גידין תחלתן מן העצם של מטה מאצבע יתירה עד סוף הרגל שהוא עשוי קשקשים קשקשים. עכ"ל).

וא"כ לדברי הרמב"ם הרי מקום פרק הג' הוא חלק מצוה"ג, וא"כ סברת החת"ם היא אמיתית, שהיא מתאימה עם דעת הרמב"ם שגם בפרק ג' הוא מקום צוה"ג. (ולשיטת הרמב"ם יוצא שהבדיקה שעושים בד"ץ העדה"ה היום במקום האמיתי דצוה"ג אלא שאי"ז מספיק וצריך חבדיקה בכל צוה"ג), ואמנם הראב"ד שם כתב על הרמב"ם וז"ל, שלא ראינו מעולם בדיקה זו וכו' עכ"ל, וכן עיין בכסף משנה שם שכתב על דברי הרמב"ם וז"ל, ומ"ש תחלתן מן העצם של מטה מאצבע יתירה עד סוף הרגל שהוא עשוי קשקשים. כתב הראב"ד א"א זה חידוש גדול שלא שמעתי כמותו וכו'. ורבינו ירוחם ואורחות חיים כתבו שמעות הוא שנפל

לחוש לזה דכ"ז שאין הצוה"ג רקובים אינו אלא בגדר מסוכנת וצריך לדקדק אחר פירכום וכמש"ל סי' י"ז עיי"ש. עכ"ל. ובעניננו י"ל דס"ל לרבנים הנ"ל שזריקה זו הניתנת לעוף דומה לבחמה שמתה חיותה ע"י הקרה שבכ"ז כשר היות שאי"ז רקבון.

צד לאסור בעניננו יותר מלקותא שע"י קרה

ג] אך אח"כ פקפק רבינו בזה שכאן בעניננו יש צד שגרוע יותר מקרה, ואף אם אינו רקבון רק שינוי מראה, מ"מ הוי דבר המחייב בדיקה, (לבדוק שלא יכנס שינוי המראה למקום צוה"ג), וראיה לזה ממש"כ הדעת תורה (פקי"ז) וז"ל, הא דאמרינן בדאיכא מכה ורקבון או צרורות דם הרבה במקום צה"ג אם היתה המכה למעלה משיעור צה"ג ונמשך שינוי מראה בלא רקבון ובלא צ"ד הרבה ע"ג מקום צה"ג, יש לאסור בלא הפסד מרובה כאלו יש מכה ורקבון או צ"ד ע"ג מקום צה"ג עצמן, ואם הי' המכה בעצם הארכובה למטה ונמשך משם שינוי מראה למעלה ע"ג צה"ג יש להקל גם בלא הפסד מרובה, ובמקום הפסד מרובה או צ"ש יש להקל בכל גווני. עכ"ל.

וא"כ חזינן מדבריו שכשהשינוי מראה נהיה ע"י מכה שקיבל העוף למעלה ברגל חושש לאסור בזה (אף כשאין רקבון ויש רק שינוי מראה) ומתיר רק בהפס"מ, וא"כ הלא החיסון שגורם לשינוי המראה דומה יותר למכה שקיבל העוף (ואינו דומה לקרה שהוא רק דבר חיצוני), וא"כ לכאור' בלא הפס"מ יש לאסור אפי' בשינוי מראה (אף אם נימא שאינו רקבון), ואמנם כמש"כ שם שהנהיגו עתה רבני העדה"ח בדיקה חדשה שבודקים אם

בספרים שכל טריפות שמנו בבחמה כנגדן בעוף, וכן שלח הוא ז"ל לחכמי פרובינצא מעולם לא כתבתי זה טעות בספרים הוא. והרשב"א כתב בתשובה ששמע שרבינו חזר בו והסכים דמקום צומת הגידים בעוף כמו בבחמה. עכ"ל הכס"מ, וע"כ לא כתב המחבר את שיטת הרמב"ם בשו"ע, שקיבל את דברי הרשב"א שחזר בו הרמב"ם, אך עיין במגדל עוז שכתב שלא ראינו אינו ראה ומשמע דסובר המגדל עוז דדברי הרמב"ם המה להלכה ולא חזר בו מהם והמה דברי קבלה ומעשה רב הוא לו, וכדאי לחוש לשיטתו (כמו שמסיים והשומע ישמע) יב.

בדעת רבני העדה"ח בנוגע לחיסון האם הוא מכה ולקותא

ב] במש"כ שם ששיטת כמה מרבני הביד"ץ העדה"ח שהלבנונית שנהיית ע"י הזריקה אינה רקבון (שאי"ז דלקת) אלא בבחי' שינוי מראה בעלמא (וס"ל שזה אינו פוגע בגידים עצמם), ולשיטתם א"צ מעיקר הדין אפילו לעשות בדיקה במקום הגידין לראות אם נכנס לשם הלבנונית, (שאפי' אם נכנס לשם הלבנונית אינה מטרת בכך), הנה מתחלה סבר רבינו להביא כעין סמך לשיטתם מדברי הדרכי תשובה (סי' נו סק"נ) שהביא בזה מדע"ק (סק"א) וז"ל, עי' דעת קדושים (ס"ק א') שכ' דאם נעשה רגל אוווא נפוח במקום צוה"ג ע"י קרה אין חשש כלל כיון שאין בו רקבון כלל עיי"ש, ועי' בדעת תורה (פק"ל) מ"ש בביאור דין זה וכ' דאף דלכאורה יש חשש שמא נקרש ע"י הקרה עד שאבד חיותו לגמרי וכמו שאנו רואין בחוש באדם שרגליו נקרשים עד שנרקבים ונופלים ע"י שאבד חיותם אין

יב. ז"ל המגד"ע שם, כתב הראב"ד זה חדוש גדול שלא שמעתי כמותו וכו'. ואני אומר לא ראינו אינה ראה אך אמנם כי גם אנחנו לא שמענו ולא קבלנו אלא כפירש"י ז"ל וגם רבותינו בעלי התוס' כן הסכימו וגם לא החזיקו עצמן לבדקן מיוחד בקיאותם בענותנותן ואנחנו בספרד אפילו בעוף הורגלנו בשיבתנו על פי קבלתנו לבדקן למראית עינינו מאדוני אבי זלה"ה אשר קבל מרביתו ואבותיו הראשונים נ"ע ולצייר בדיקתן בכתב א"א וגם דברי ר"מ ז"ל קבלה מפה אל פה היא ומעשה רב לו בכל מקום השומע ישמע והחדל יחדל. עכ"ל.

דם בעלמא במקום החיסון, יתכן דכשר אף למחרש"ם אף באין הפס"מ.

ה' עיר אמר וצידד לקולא בענין זה, שהלא באמת כל הנידון הוא רק בבחי' חשש למיעוט המצוי, והיינו שרק במיעוט המצוי יורדת הלבנונית למטה במקום צו"ג עצמם, וברוב המקרים אין יורדת הלבנונית עד לשם, והלא מדאו' אזלינן בתר רובא, אלא שבמיעוט המצוי יש חיוב דרבנן לבדוק אח"ז, אך מכיון שכל החיוב בדיקה במיעוט המצוי הוא רק מדרבנן, הרי אזלינן בספיקו לקולא, והיינו שכיון שיש רבנים הסוברים שהלבנונית אינה רק שינוי מראה בעלמא, ולא בגדר רקבון כלל, הרי מעיקר הדין היה אפשר לסמוך על דבריהם ולא להצריך בדיקה כלל דספק דרבנן לקולא, אלא שכנ"ל כבר הנהיגו הבד"ץ הבדיקה הנ"ל להומרא, להוסיף הידור מהיות טוב (אך לכאו' לפ"ז א"צ לאסור העופות הישנים שלא נעשתה בהם בדיקה הנ"ל).

החשש בנתינת הזריקות במקום החזה
ו' והנה יש להוסיף בזה כי באופן נתינת הזריקה
 במקום החזה ולא ברגל, ישנו חשש
 שהמחט תכנס למקום האברים הפנימים, שכן על
 פי מה שבירר רבינו אצל בעלי הכשרים חשובים
 הנוקטים בשיטת הזרקת בחזה, קשה הוא הדבר
 לעמוד על גבי הפועלים המזריקים ולהשגיח
 שיוזיקו ע"י מחט מספיק קצר שלא יכנס לחלל
 הגוף ויגרום לטריפות דאם ניקב במשהו נטרף.
 וזהו מעלת השיטה להזריק דווקא ברגל, אשר שם
 אין נ"מ לאורך המחט המזריק בעניין טריפות.

ברוך ה' לעולם אמן ואמן

